

Effects of Mandatory School-time Practice on the Preparation of Vocational Medical College Students for their Profession

Meslek Yüksekokulu Öğrencilerini Mesleki Yaşama Hazırlamada Zorunlu Staj Pratiğinin Etkisi

¹Gökçen BAŞARANOĞLU, ¹Sinan YILMAZ, ¹Mefkur BAKAN, ²Metin BAŞARANOĞLU

¹Department of Anesthesiology and Reanimation, Bezmi Alem Vakıf University Faculty of Medicine, Istanbul, Turkey

²Department of Internal Medicine and Gastroenterology, Bezmi Alem Vakıf University Faculty of Medicine, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Objective: The goal of this study was to evaluate the effects of mandatory school-time practice on the preparation of second-year anesthesia nurse students for their future profession.

Methods: A questionnaire was filled out by second-year anesthesia nurse students for situational awareness evaluation at the beginning of the term. The questionnaire form consisted of 19 questions and was prepared according to the basic practice on anesthesia course. Certain practical anesthesia procedures were obliged to make a certain minimum number for anesthesia nurse students. At the end of the year, the same questionnaire form was filled out again.

Results: At the beginning of the study period, the ratio of students who did not feel were ready for their future professional life was 60%, whereas this ratio decreased to 20% by the end of the study period.

Conclusion: Application of mandatory practical procedures for anesthesia nurse students seem to be very important in preparing them for their future professional life.

Keywords: Anesthesia nurse students, clinic, education, practice

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı anestezi teknikerliği ikinci sınıf öğrencilerinin meslek yaşamına hazırlamada zorunlu pratik stajın etkisini araştırmaktır.

Yöntemler: Anestezi teknikerliği ikinci sınıf öğrencilerine dönem başında durum farkındalığı için anket uygulandı. Öğrencilere anestezi pratik stajı sırasında belli işlemleri belirli sayıda yapma zorunluluğu getirildi. Öğrencinin durum farkındalığını içeren on dokuz sorudan oluşan aynı anket dönem sonunda tekrar dolduruldu.

Tartışma: Dönem başında kendini göreve hazır hissedmeyenlerin oranı %60 (15 kişi) iken dönem sonunda oran %20'ye (5 kişi) inmişti.

Sonuç: Anestezi teknikerliği öğrencilerine pratik uygulama zorunluluğu, öğrencilerin gelecekteki profesyonel yaşamlarına hazırlanmalarında çok önemli gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anestezi teknikerliği öğrencileri, klinik, eğitim, pratik

Giriş

Sağlık meslek yüksekokullarının 2 yıllık anestezi bölümü 4 dönem halinde alınan bir programdır. Başvuru yapan öğrencilerimiz sağlık meslek liselerinden geçiş ile veya düz liselerden üniversite sınavını kazanarak gelmektedirler. İki yıl sonunda programdan mezun olacak öğrencilerimiz hasta ile başbaşa kalmakta, ameliyathane ortamında sıkı bir disiplin altında çalışmaktadır.

Bu çalışmanın amacı meslek yüksekokulu 2. Sınıf 4. Dönem öğrencilerimize dönem başında uyguladığımız anket sonuçlarına göre öğrencilerimizin durum tespitini yapmak, hasta ile başbaşa kalmaya hazır olup olmadıklarını anlamak ve bir yandan kendi eksikliklerimizi bir yandan da öğrencilerimizin eksikliklerini görüp onları meslek yaşantısına hazırlamak için pratikte yaptığımız çalışmayı sunmaktır.

Yöntemler

Dördüncü dönem anestezi öğrencilerine dönem başında ve dönem sonunda olmak üzere 2 kez 19 soruluk anket uygulandı. Anket sorularının 8'i anestezi pratik çalışması ile, 4'ü dersleri anlama ile, 4'ü durum sorgulaması, 2'si demografik veri, 1'i uzaktan eğitim ile ilgili sorulardı (Ek 1). İlk anket sonuçları sonrası öğrencilere staj defteri doldurma zorunluluğu getirildi. Dönem sonuna kadar öğrencilerin belli sayıda hasta görmeleri, her

Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Gökçen Başaranoğlu; Bezmi Alem Vakıf Üniversitesi Anestezi ve Reanimasyon Anabilim Dalı İstanbul, Türkiye. E-mail: gbasaranoglu@hotmail.com

Received / Geliş Tarihi : 26.07.2015

Accepted / Kabul Tarihi: 03.08.2015

©Copyright 2015 by Bezmi Alem Vakıf Üniversitesi - Available online at www.bezmi Alem Science.org

©Telif Hakkı 2015 Bezmi Alem Vakıf Üniversitesi - Makale metnine www.bezmi Alem Science.org web sayfasından ulaşılabilir.

operasyon masasını dolaşıp, anestezi cihazını, monitörleri, ameliyathane dışı anestezi ortamlarını görmeleri, bilgi ve tecrübelerini arttırmaları amaçlandı.

İstatistiksel analiz

Verilerin karşılaştırılması için Fisher Exact test kullanıldı. $P < 0,05$ anlamlı kabul edildi.

Bulgular

Ankete toplam 25 öğrenci dahil edildi. Öğrencilerin yaş ortanca değeri 21 idi (20-26 yıl). Sadece 7 öğrenci sağlık meslek lisesi mezunu idi. Tablo 1'de dönem başı ve sonunda doldurulan anket sonuçları gösterilmiştir. Anestezi dersini uzaktan eğitim olarak almak isteyen öğrenci yoktu. Dönem başında mezun olup da göreve hazır hissetmeyenlerin oranı %60 (15 kişi) iken dönem sonunda oran %20'ye (5 kişi) inmişti. Bu 5 kişiden 3'ü kendini pratik olarak göreve hazır hissetmiyordu. Pratik olarak hazır hissetmeyenlerin sayısı dönem başında sadece 7 olup bu öğrenciler entübasyon, laryngeal maske takma gibi konularda kendini eksik hissediyordu. Dönem sonunda 6 öğrenci bu eksikliğini gidermişti.

Tartışma

Günümüzde gençler kısıyoldan hayata atılmak için meslek yüksek okulu (MYO) 2 yıllık bölümlerine gelip eğitim görmektedirler. Sağlık meslek liselerinin anestezi bölümü 4 yıllık bir programdır. MYO anestezi önlisans bölümü öğrenci kabulü sonrası ülkemizde pekçok yerde anestezi eğitimi verilmeye başlanmıştır. Düz liseden gelen bir öğrenci dört yıllık eğitimin yerine 2 yıllık sıkı bir eğitim almaktadır.

Ülkemizde Yüksek Öğrenim kurumu (YÖK) 2014 verilerine göre toplam 955 MYO bulunmaktadır. Meslek ve teknik ortaöğretim kurumlarından MYO'na sınavsız geçiş sağlanması nedeni ile sınıflarda heterojen bir öğrenci profili oluşmuş olup Alkan ve ark. (1) göre bu durum öğrenim kalitesini olumsuz etkilemiştir. Yazarlar 2013 ve 2014 yıllarında MYO yerleşen öğrencilerin %35'inin Anadolu lisesi veya Fen lisesi mezunu öğrencilerden olduğunu görmüşlerdir. Bu durum öğrencilerde uyum sorununa yol açabileceğinden öğrenci dikkatle izlenmelidir.

MYO eğitiminde kalıcılığı sağlamak için görsel ve işitsel alt yapı sağlanması önemlidir. İnsanlar okuduklarının sadece %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, görüp işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini hatırlarken, yapip söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadır (2). Bu durumda teknik donanım önemlidir. Ülkemizdeki bazı üniversitelerde öğrenciler sadece maketler üzerinde eğitim görüp neredeyse hiç hastaya dokunmadan mezun olabilmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin dönem başı ile dönem sonu arasındaki anket sorularına cevapları

Soru numarası	Dönem başı (Evet/ Hayır)	Dönem sonu (Evet/ Hayır)	p
1- Şu an mezun olsaydınız kendinizi göreve hazır hissediyor muydunuz?	10/15	20/5	0,0086*
4- Anestezi cihazına yeterince hakim misiniz?	13/12	22/3	0,01*
5- Monitörlere yeterince hakim misiniz?	23/2	25/0	0,48
6- Anestezi hastasını yalnız başınıza takip edebilirsiniz mi?	20/5	23/2	0,41
7- Anestezi cihazındaki gaz bağlantılarını ve sistem hatalarını fark edebilirsiniz mi?	10/15	21/4	0,0031*
8- Uyandırmada tek başına hasta teslim alıp, stabil hale getirip servise verebilirsiniz mi?	24/1	22/3	0,6
9- Bir öğrenci olarak derslere yeterince kendinizi verebildiğinize inanıyor musunuz?	20/5	22/3	0,7
11- Dersleri anlamada zorluk çekiyor musunuz?	6/19	2/23	<0,0001*
12-Pratik saatleriniz yeterli mi?	25/0	25/0	
13- Kendinizi huzurlu hissediyor musunuz?	20/5	23/2	0,4
14- Kendinizi mutlu hissediyor musunuz?	17/8	23/2	0,07
15- Kendinizi suçlu hissediyor musunuz (Yeterince ders çalışmama, derslere kendini verememe, ders için vakit bulamama vb.)?	12/13	20/5	0,07
16- Dersleri yeterince takip edebiliyor musunuz?	21/4	23/2	0,6

*İstatistiksel olarak anlamlı fark

Günay ve Özer'in çalışmasında 2012-2013 eğitim/ öğretim yılı için Türkiye'deki MYO'nda öğrenci/öğretim elemanı oranı yaklaşık 52 olarak verilmektedir (3, 4). Üniversitemiz anestezi bölümünde 2014-2015 öğretim yılında 2 doçent, 5 yardımcı doçent eğitim vermiş olup oran 1 öğretim üyesine yaklaşık 5 öğrenci şeklindedir. Üniversitemizde eğitimin kalitesinin gerek eğitim veren öğretim üyesi, gerekse de alt yapı, laboratuvar ve hasta popülasyonunun çeşitliliği ile arttığına inanmaktayız.

Üniversite hastanemiz 20'si ana ameliyathanede olmak üzere dış anestezi ile beraber 24 ayrı yerde anestezi verme imkanı olan büyük bir kuruluştur. MYO Gayrettepe yerleşkesinde maket laboratuvarımız bulunmaktadır. Öğrencilerimiz rutin ve özellikli vakaları gerçek hastalar üzerinde izleyebilmekte olup, maketler üzerinde de uygulayabilme imkanı bulunmaktadır.

Anestezi disiplin gerektiren bir bölüm olup eğitimin ciddi bir şekilde yapılması gerekir (5). MYO öğrencileri için planlanan yaz stajı öğrenci isteğine bırakıldığı için öğrencilerimiz yaz stajını yapmamıştır. Yaz stajı önemli bir pratik olup öğrencinin 30 iş gününde meslek hayatını nasıl yaşayacağını yerinde görmüş olacağı bir stajdır. Çalışkan ve ark.'nın (6) hemşirelik öğrencilerinde yapmış olduğu pratik ve yaz stajının meslek yaşamına hazırlamadaki rolü ile ilgili çalışmalarında, stajların öğrencilerin becerilerini geliştirmek için fırsat olduğunu bulmuşlardır. Öğrencilerimize staj defteri uygulaması ile her öğrencinin vize sonuna kadar 100, final sonuna kadar 120 olmak üzere toplam 220 hastayı farklı bölümlerden görme imkanı sağlanmıştır. Öğrencilerin final sınavına girmeden evvel anestezi cihazını, monitörleri yeterince görmesi ve anlaşılması planlanmış, yenidoğan entübasyonu dahil, güç entübasyonlar vb'nin canlı ya da maket üzerinde görülmesi sağlanmıştır. Anestezi teknikerinin hazırlayacağı malzemeler ile yapılması ve kontrol edilmesi gereken işler içinde her ameliyathane bölümü için ev ödevleri verilerek öğrencilerin pekiştirme yapmaları sağlanmıştır.

Öğrencilerimizde ilk dönem üniversite ortamının verdiği değişiklik, dersleri anlamada güçlük gibi kaygıların yerini son dönemde meslek hayatına atılma, gerçek hastayla sorumluluk alarak çalışma, iş bulup bulamama gibi yeni kaygıların geliştiği görülmüştür.

Klinik eğitim öğrenci için önemli olup teorik bilgilerin pekişmesini sağlayıp gerçek ortamda yaparak ve yaşayarak uygulama imkanı bulur. Öğrenci klinik eğitim sayesinde etkin bilişsel ve psikomotor gelişim gösterip, grup üyesi olma, yerinde karar verme becerilerini geliştirir (6). Bir çalışmada klinik personelin öğrenciyi sağlık ekibinin bir üyesi olarak aktif olarak çalışmaya katmasının gerekliliği üzerinde durulmuş, klinik eğitimi ile personelin öğrenci eğitiminde major rol alacağı belirtilmiştir (7). Stajlara başlama zamanı olarak hemşirelik 1. Sınıf öğrencilerinin klinik uygulamada iletişim ve yaklaşımda güçlük çekeceği, anksiyete yaşayabileceği üzerinde çalışmalar olduğu için 2. Yıl Pratik stajların saat sayısının arttırılacağı dönem olarak uygun bir zaman dilimi olabilir (8). Öğrencilerimizin çoğu düz lise mezunu olduğu için 2. Yılda Pratik saatlerimizin saati arttırılmıştır. Öğrencilerimizin dönem başı ve sonu arasında anestezi cihazındaki gaz bağlantılarını ve sistem hatalarını fark etme oranı anlamlı olarak farklıdır. Öğrencilerin staj

defteri uygulama zorunluluğu ile 30 kez anestezi cihazını açıp kapatmaları sağlanmış, küçük masa başı sınavlar ve ödevlerle de gaz-sistem bağlantı hatalarını yerinde ve zamanında bulup bulamadıkları görülmüş, yaptıkları hatalar ve doğrular anında geribildirim yapılarak bilgilerin pekiştirilmesi sağlanmıştır. Uyandırmada tek başına hasta teslim alıp, stabil hale getirip servise verebilir misin sorusuna dönem başında 24 öğrenci evet derken dönem sonunda 22 öğrenci evet demiştir. Sayıda azalmanın nedeni öğrencilerin yetersiz bilgi ile olası riskler ve tehlikeleri bilmeden kendilerini güvende hissetmelerinin rolü olabilir. Dersleri anlamada zorluk çeken öğrencilerin sayısı dönem sonunda anlamlı bir şekilde azalmıştır. Bunda teorik ve pratik derslerdeki soru-cevap ve doğru cevapları ödüllendirmenin rolü olabilir. Öğrencilerin anesteziye kendilerini huzurlu ve mutlu hissetmeme sebepleri olarak da anestezi dışında başka sınavlara hazırlanma, başka bir yerde çalışıp derslere yeterince önem vermeme gibi sebeplerden dolayı kendilerini suçlu hissetmeleri sebep olarak gösterilebilir. Öğrenciler staj defteri uygulama zorunluluğunu başlangıçta sevimli bulmasalar da, dönem sonunda meslek yaşantıları için faydalı olduğunu görüp kendilerine güvenleri artmış, ekip bilinci içinde çalışma ruhunu geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Sonuç

Anesteziye en ufak hata istenmeyen tehlikeli sonuçlar doğuracağı için anestezi teknikerliği öğrencilerinin staj uygulaması önemlidir. Anestezi pratik staj uygulaması zorunlu tutulup meslek yaşamına hazırlanan anestezi öğrencilerine uygulanmalıdır.

Ethics Committee Approval: This study is an inquiry study for this reason there is no ethics committee approval.

Informed Consent: There are no patients in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept : G.B.; Design - M.B.; Supervision - M.B.; Resources - S.Y.; Materials - M.B.; Data Collection and/or Processing - S.Y.; Analysis and/or Interpretation - G.B.; Literature Search - S.Y.; Writing Manuscript - G.B.; Critical Review - M.B.; Other - S.Y.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Etik Komite Onayı: Bu araştırma anket çalışması olduğu için etik kurul onayı alınmamıştır.

Hasta Onamı: Bu çalışmada hasta bulunmamaktadır

Hakem Değerlendirmesi: Dış-bağımsız

Yazar Katkıları: Fikir: G.B.; Tasarım - M.B.; Denetleme - M.B.; Kaynaklar / - S.Y.; Malzemeler - M.B.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - S.Y.; Analiz ve/veya Yorum - G.B.; Literatür Taraması - S.Y.; Yazıyı Yazan - G.B.; Eleştirel İnceleme - M.B.; Diğer - S.Y.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Kaynaklar

1. Alkan RM, Suiçmez M, Aydınkal M, Şahin M. Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2014; 4: 133-40.
2. Erişim linki: http://www.willatworklearning.com/2006/10/people_remember.html
3. Günay D. Türkiye'de meslek yüksekokulları, düzenleme çalışmaları ve öneriler. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi, Meslek Yüksekokullarında Kalite: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Konferansı: 06-07 Mart 2014, Çorum. Erişim linki: <http://mtegm.meb.gov.tr/www/meslek-yuksekokullari-egitim-ve-ogretimde-kaliteyi-tartisti/icerik/590>.
4. Günay D, Özer M. Türkiye'de meslek yüksekokulları, mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri (Taslak), 2014, Ankara: YÖK.
5. Başaranoğlu G, Başaranoğlu M. Meslek yüksek okulu öğrencilerinin anestezi ders başarısında disiplin ve eğitim yönteminin rolü. Bezmialem Science 2015; 3: 12-4.
6. Çalışkan T, Akgöz S. Sağlık yüksek okulu öğrencilerini mesleki yaşama hazırlamada yıl içi ve yaz stajlarının katkısı. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2005; 31: 9-13.
7. Chapman R, Orb A. The nursing students' lived experience of clinical practice. AEJNE 2000; 5: 2.
8. Öz F, Üstün B. Hemşirelik yüksek okulu birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulama öncesi ve sonrası anksiyete düzeylerinin belirlenmesi. Hemşirelik Bülteni 1995; 9: 57-64.

Ek 1. Anestezi tekniker okulu 4. Dönem anket soruları

- 1- Şu an mezun olsaydınız kendinizi göreve hazır hisseder miydiniz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 2- Cevabınız hayırsa neden?
 - a) Kendimi pratik olarak yeterli hissetmiyorum
 - b) Kendimi teorik olarak yeterli hissetmiyorum
- 3- Cevabınız pratik ise
 - a) Damar yolu açma (erişkin, çocuk, yenidoğan)
 - b) Entübasyon ve laringeal maske takma (erişkin, çocuk, yenidoğan)
- 4- Anestezi cihazına yeterince hakim misiniz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 5- Monitörlere hakim misiniz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 6- Anestezi hastasını yalnız başınıza takip edebilir misiniz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 7- Anestezi cihazındaki gaz bağlantılarını ve sistem hatalarını farkedebilir misiniz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 8- Uyandırmada tek başına hasta teslim alıp, stabil hale getirip servise verebilir misin?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 9- Bir öğrenci olarak derslere yeterince kendinizi verebildiğinize inanıyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 10- Cevabınız hayırsa neden?
- 11- Dersleri anlamada zorluk çekiyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 12- Pratik saatleriniz yeterli mi?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 13- Kendinizi huzurlu hissediyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 14- Kendinizi mutlu hissediyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 15- Kendinizi suçlu hissediyor musunuz (Yeterince ders çalışamama, derslere kendini verememe, ders için vakit bulamama vb.)?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 16- Dersleri yeterince takip edebiliyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır

Ek 1. devamı

- 17- Pratik derslerinizin ameliyathanelerde yapılması koşulu ile teorik derslerinizi on line olarak uzaktan almak ister miydiniz (Derslerinizi internet ortamı olan bir yerde gece gündüz, istediğiniz saatte istediğiniz yerde internete girip dersi anlatan Hocanızın sesinden slaytlar eşliğinde dinlemek)?
- 18- Yaşınız?
- 19- Mezun olduğunuz lise
 - a) Meslek lisesi
 - b) Düz lise